

Spis treści

Wykaz skrótów	15
Od Autora	19
ROZDZIAŁ I. Pojęcie i przedmiot prawa konstytucyjnego	21
1. Co to jest prawo konstytucyjne?	21
2. Jaka jest geneza prawa konstytucyjnego?	22
3. Co to jest prawo państwowe?	23
4. Co to jest prawo polityczne?	24
5. Co to jest prawo parlamentarne?	24
6. Jakie okresy wyróżniamy w kształtowaniu się prawa konstytucyjnego?	25
7. Jaki jest przedmiot prawa konstytucyjnego?	27
8. Jaką rolę odgrywa sądownictwo konstytucyjne w rozwoju prawa konstytucyjnego?	28
9. Jakie jest miejsce prawa konstytucyjnego w systemie prawa?	29
ROZDZIAŁ II. Wiadomości o konstytucji	30
1. Co to jest konstytucja?	30
2. Jaka jest geneza spisanej konstytucji?	31
3. Jakie przesłanki sprzyjały powstaniu konstytucji?	32
4. Jakie są główne poglądy na istotę konstytucji?	34
5. W jaki sposób uchwała się konstytucję?	36
6. W jaki sposób można zmienić konstytucję?	37
7. Jaka jest moc prawna przepisów zawartych w konstytucji?	38
8. Jakie są podobieństwa i różnice między konstytucją a ustawą konstytucyjną?	39
9. Jak jest zbudowana konstytucja?	40
10. Co wyraża nazwa ustawy zasadniczej?	41
11. Jak dzielimy konstytucje ze względu na ich treść?	41
12. Jak zmienia się treść konstytucji?	43
ROZDZIAŁ III. Zasady naczelne Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej ...	45
1. Co to są zasady naczelne konstytucji?	45
2. Czy konstytucja zawiera system wartości?	47

3. Jaki jest krąg zasad naczelnych?	50
4. Jak jest rozwiązywana kolizja zasad konstytucyjnych?	51
5. Jaka jest treść zasady republikańskiej formy państwa?	52
6. Jakie jest treść i znaczenie zasady godności człowieka?	53
7. Jaka jest treść i znaczenie zasady dobra wspólnego?	56
8. Na czym polega zasada pomocniczości?	58
9. Jaka jest treść i znaczenie zasady demokratycznego państwa prawnego?	60
10. Jaka jest treść zasady suwerenności narodu?	64
11. Jakie są przesłanki prawne ograniczenia zasady suwerenności narodu w warunkach integracji europejskiej?	67
12. Jak rysuje się orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego w zakresie sądowej kontroli nad niektórymi aspektami integracji europejskiej?	73
13. Na czym polega zasada przedstawicielstwa politycznego?	75
14. Jaka jest różnica między konstrukcją reprezentacji do parlamentu narodowego a przedstawicielstwem do Parlamentu Europejskiego?	77
15. Jaka jest geneza zasady trójpodziału władzy?	79
16. Jak jest wyrażona zasada podziału i równowagi władzy oraz jaka jest jej treść?	80
17. Na czym polega zasada pluralizmu politycznego?	84
18. Na czym polega zasada rządów parlamentarno-gabinetowych? ...	88
ROZDZIAŁ IV. Wolności i prawa człowieka i obywatela	91
1. Podstawy wolności i praw człowieka i obywatela	91
1. Jakie wyróżniamy koncepcje ujęcia praw człowieka?	91
2. Jakie wyróżniamy generacje praw człowieka?	92
3. Jakie są ponadnarodowe systemy regulacji praw człowieka?	94
4. Jakie są podstawowe pojęcia i terminy w zakresie praw człowieka?	96
2. Wolności, prawa i obowiązki człowieka i obywatela w Konstytucji RP ...	97
5. Jak kształtował się konstytucyjny katalog praw człowieka?	97
6. Jakie jest miejsce praw człowieka w Konstytucji RP?	98
7. Jakie są konstytucyjne zasady ogólne regulacji praw człowieka? ...	98
8. Jaka jest treść konstytucyjnej zasady wolności człowieka?	98
9. Jak Konstytucja RP ujmuje zasadę równości wobec prawa?	99
10. Kto jest podmiotem wolności i praw?	102
11. Na czym polega koncepcja horyzontalnego działania praw człowieka?	103
12. Jaka jest systematyka wolności i praw człowieka i obywatela? ...	103
13. Jakie wyróżniamy wolności i prawa osobiste?	104
14. Jakie wyróżniamy wolności i prawa polityczne?	105
15. Jakie wyróżniamy wolności i prawa ekonomiczne, socjalne i kulturalne?	105

16. Kiedy możliwe jest ograniczenie korzystania z konstytucyjnych wolności i praw człowieka i obywatela?	106
17. Jakie są konstytucyjne obowiązki jednostki?	108
3. Środki ochrony wolności i praw człowieka i obywatela	109
18. Jakie są środki ochrony wolności i praw człowieka i obywatela? ..	109
19. Na czym polega odpowiedzialność odszkodowawcza organu władzy publicznej?	110
20. Na czym polega prawo do sądu i jaka jest jego treść?	112
21. Co należy rozumieć przez skargę konstytucyjną?	114
22. Jakie są materialne przesłanki wniesienia skargi konstytucyjnej?	114
23. Jakie są formalne przesłanki wniesienia skargi konstytucyjnej? ...	117
24. Jaka jest rola Rzecznika Praw Obywatelskich?	118
25. Kiedy można wystąpić ze skargą do Europejskiego Trybunału Praw Człowieka?	120
ROZDZIAŁ V. Źródła prawa	122
1. Podstawy konstytucyjnego systemu źródeł prawa	122
1. Co rozumiemy przez pojęcie „źródła prawa”?	122
2. Jakie są cechy systemu źródeł prawa w Konstytucji RP?	122
3. Jaki jest katalog aktów prawnych powszechnie obowiązujących?	123
4. Na czym polega zamknięcie systemu źródeł prawa powszechnie obowiązującego?	124
5. Jak zmienił się system źródeł prawa?	125
2. Charakterystyka aktów prawnych powszechnie obowiązujących	127
6. Jakie jest miejsce Konstytucji RP w systemie źródeł prawa po przystąpieniu Polski do Unii Europejskiej?	127
7. Co to jest ustawa i jaka jest jej pozycja w systemie źródeł prawa? ...	128
8. Jaki jest zakres ustawy?	129
9. Na czym polega zasada wyłączności ustawy?	130
10. Jaka jest istota rozporządzenia Prezydenta RP z mocą ustawy? ...	131
11. Jakie są wymogi Konstytucji RP w zakresie wydawania rozporządzeń wykonawczych?	131
12. Czy organ państwowy, nie wydając rozporządzenia, ponosi za to odpowiedzialność?	134
13. Co to jest prawo miejscowe o charakterze powszechnie obowiązującym?	135
3. Charakterystyka aktów prawnych wewnątrznie wiążących	136
14. Czy istnieje katalog aktów prawnych wewnątrznie wiążących? ...	136
15. Jaki jest model aktu prawnego wewnątrznie wiążącego?	136
16. Co oznacza, iż dane przepisy prawa mają charakter wewnętrzny? ..	137
17. Jakie są konstytucyjne zasady wydawania zarządzeń jako aktów wykonawczych do ustawy?	137
4. Prawo międzynarodowe i unijne w systemie źródeł prawa	138
18. Na czym polega ratyfikacja umów międzynarodowych?	138

19. Jak wyjaśniamy obowiązywanie umów międzynarodowych w systemie prawnym RP?	140
20. Jakie jest miejsce umów międzynarodowych w systemie prawa? ...	141
21. Jakie są zasady stosowania umów międzynarodowych?	141
22. Jaka jest struktura prawa Unii Europejskiej?	142
23. Jakie jest miejsce prawa Unii Europejskiej w systemie prawa powszechnie wiążącego?	143
ROZDZIAŁ VI. Prawo wyborcze	144
1. Podstawy prawa wyborczego	144
1. Co rozumiemy przez prawo wyborcze?	144
2. Jakie są zasady prawa wyborczego?	146
3. Na czym polega zasada powszechności wyborów?	147
4. Jakie są gwarancje zasady powszechności wyborów?	151
5. Na czym polega zasada bezpośredniości wyborów?	152
6. Na czym polega głosowanie przez pełnomocnika?	153
7. Na czym polega głosowanie korespondencyjne?	156
8. Na czym polega zasada równości wyborów?	157
9. Na czym polega zasada proporcjonalności wyborów?	159
10. Na czym polega zasada wyborów większościowych?	160
11. Na czym polega zasada tajności aktu głosowania?	161
2. Organizacja i przebieg wyborów	161
12. Kto zarządza wybory do Sejmu, Senatu, Parlamentu Europejskiego i wybory Prezydenta RP?	161
13. Jakie są zasady tworzenia okręgów wyborczych i obwodów głosowania?	162
14. Jakie są zadania komisji wyborczych?	164
15. Kto ma prawo do zgłaszania kandydatów w wyborach?	165
16. Jakie są główne zasady prowadzenia kampanii wyborczych?	167
17. Jakie są zasady głosowania?	169
18. Jakie są zasady ustalania wyników głosowania i wyników wyborów?	170
19. Jaki jest mechanizm stwierdzania ważności wyborów?	171
20. Jaki jest mechanizm uzupełniania składu Sejmu i Senatu?	173
3. Zasady prawa wyborczego do organów samorządu terytorialnego	174
21. Jakie są zasady prawa wyborczego do organów stanowiących samorządu terytorialnego?	174
22. Jakie są zasady prawa wyborczego do organów wykonawczych gminy?	178
23. Jakie są zasady prawa wyborczego do organów wykonawczych powiatu i województwa?	181
ROZDZIAŁ VII. Referenda i obywatelska inicjatywa ustawodawcza ...	183
1. Referenda ogólnokrajowe	183

1. Jakie wyróżniamy główne formy demokracji bezpośredniej?	183
2. Jak jest uregulowane referendum w prawie polskim?	185
3. Jaka jest istota referendum?	187
4. Jak jest uregulowane referendum dotyczące spraw o szczególnym znaczeniu dla państwa?	187
5. Jak jest uregulowane referendum w sprawie wyrażenia zgody na ratyfikację określonej umowy międzynarodowej?	188
6. Jak jest uregulowane referendum w sprawie zatwierdzenia zmian Konstytucji RP?	189
7. Jak jest zorganizowane referendum ogólnokrajowe i jak przebiega głosowanie?	190
8. Kiedy wynik referendum ogólnokrajowego jest wiążący i rozstrzygający?	190
9. Kto stwierdza ważność referendum ogólnokrajowego?	191
10. W jaki sposób następuje realizacja postanowień referendum ogólnokrajowego?	191
2. Referendum lokalne	192
11. Jakie są zasady przeprowadzania referendum lokalnego?	192
3. Obywatelska inicjatywa ustawodawcza	196
12. Na czym polega obywatelska inicjatywa ustawodawcza?	196
ROZDZIAŁ VIII. Parlament	199
1. Struktura parlamentu	199
1. Na czym polega zasada dwuizbowości parlamentu?	199
2. Jaki jest status Zgromadzenia Narodowego?	201
3. Jakie są organy Sejmu i Senatu?	203
4. Jakie są zasady tworzenia klubów i kół parlamentarnych?	209
2. Tryb i zasady funkcjonowania Sejmu	210
5. Na czym polega zasada autonomii parlamentu?	210
6. Jakie jest znaczenie prawne regulaminu parlamentarnego	211
7. Co to jest kadencja parlamentu?	213
8. Na czym polega system permanencji prac parlamentu?	215
9. Na czym polega zasada tzw. dyskontynuacji prac parlamentu? ...	216
10. Jakie są inne zasady dotyczące trybu działania Sejmu?	218
3. Status prawny posłów i senatorów	218
11. Co to jest mandat przedstawicielski?	218
12. Jakie wyróżniamy typy mandatów?	219
13. Jak Konstytucja RP określa mandat posła?	220
14. Jaki jest okres trwania mandatu posła?	222
15. Jakie są prawa i obowiązki posła?	222
16. Jakie są ograniczenia dotyczące posła w zakresie prowadzenia działalności gospodarczej?	223
17. Jakie są ograniczenia dotyczące posła w zakresie łączenia mandatu z innymi stanowiskami lub z zatrudnieniem?	224

18. Na czym polega istota immunitetów parlamentarnych?	226
19. Na czym polega immunitet materialny posła?	226
20. Na czym polega immunitet formalny posła?	227
21. Na czym polega przywilej nietykalności osobistej posła?	228
22. Na czym polega immunitet deputowanego do Parlamentu Europejskiego?	229
4. Funkcje parlamentu	230
23. Jakie wyróżniamy funkcje parlamentu?	230
24. Na czym polegają funkcje prawodawcza i kontrolna parlamentu? ...	230
25. Jak zmieniły się funkcje parlamentu po wejściu Polski do Unii Europejskiej?	232
5. Funkcja ustawodawcza Sejmu	235
26. Jakie wyróżniamy etapy drogi ustawodawczej?	235
27. Jakie wyróżniamy procedury ustawodawcze?	235
28. Co to jest inicjatywa ustawodawcza i komu ona przysługuje?	236
29. Jakie wymogi musi spełniać projekt ustawy?	238
30. Na czym polega praca Sejmu nad projektem ustawy?	239
31. Jaki jest porządek głosowania Sejmu nad projektem ustawy?	241
32. Na czym polega udział Senatu w procesie ustawodawczym?	242
33. Jakie jest znaczenie podpisania ustawy?	244
34. Na czym polega ogłoszenie ustawy i jakie są jego skutki?	246
35. Jakie są główne cechy szczególnych procedur ustawodawczych? ...	247
6. Funkcja kontrolna Sejmu	249
36. Jakie środki kontroli przysługują posłom?	249
37. Jakie środki kontroli przysługują komisjom Sejmu?	250
38. Jaki jest status komisji śledczej?	251
39. Jakie są zasady wyznaczania przedmiotu prac sejmowej komisji śledczej?	252
40. Jakie środki kontroli przysługują Sejmowi <i>in pleno</i> ?	255
41. Na czym polega kontrola wykonania ustawy budżetowej?	256
42. Jakie organy są wybierane i powoływane przez Sejm i Senat?	257
ROZDZIAŁ IX. Władza wykonawcza	259
1. Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej	259
1. Jaka jest pozycja prawnoustrojowa Prezydenta RP?	259
2. Jakie są zasady wyboru Prezydenta RP?	261
3. Kiedy następuje opróżnienie urzędu Prezydenta RP?	263
4. Jakie są formy odpowiedzialności Prezydenta RP?	263
5. Na czym polega kontrasygnata?	265
6. Na czym polegają prerogatywy Prezydenta RP?	267
7. Jakie są główne kompetencje Prezydenta RP?	269
2. Rada Ministrów i administracja rządowa	271
8. Jaki jest tryb powoływania Rady Ministrów?	271
9. Kiedy Prezes Rady Ministrów składa dymisję rządu?	272

10. Jakie są zasady odpowiedzialności Rady Ministrów i jej członków?	273
11. Jaki jest skład Rady Ministrów?	274
12. Jaka jest pozycja Prezesa Rady Ministrów?	277
13. Jakie są kompetencje Rady Ministrów?	278
14. Jaki jest ustrój administracji rządowej?	279
ROZDZIAŁ X. Samorząd terytorialny	281
1. Konstrukcja prawna gminy, powiatu i województwa	281
1. Jak kształtował się ustrój samorządu terytorialnego od 1990 r.? ...	281
2. Jaka jest konstrukcja prawna gminy?	282
3. Jaka jest konstrukcja prawna powiatu?	284
4. Jaka jest konstrukcja prawna województwa?	285
5. Jakie są kompetencje gminy, powiatu i województwa?	285
6. Jakie są składniki mienia jednostek samorządu terytorialnego?	287
7. Jakie są rodzaje związków i porozumień jednostek samorządu terytorialnego?	288
8. Jak jest sprawowany nadzór nad działalnością samorządu terytorialnego?	289
2. Sprawowanie władzy w gminie, powiecie i województwie	291
9. Jakie są organy stanowiące i wykonawcze samorządu?	291
10. Jaki jest charakter mandatu radnego?	293
11. Jakie akty prawa miejscowego stanowią organy samorządu?	295
ROZDZIAŁ XI. Władza sądownicza	297
1. Wymiar sprawiedliwości	297
1. Co to jest władza sądownicza i wymiar sprawiedliwości?	297
2. Jakie są konstytucyjne zasady ustroju i działania władzy sądowniczej?	299
3. Jaki jest status Sądu Najwyższego?	307
4. Jaki jest ustrój sądów powszechnych?	308
5. Jaki jest ustrój sądów szczególnych?	311
6. Jakie są funkcja, skład i charakter Krajowej Rady Sądownictwa? ...	313
2. Trybunał Konstytucyjny	316
7. Na czym polega sądowa kontrola konstytucyjności prawa?	316
8. Jak kształtował się problem kontroli sądowej w Polsce?	320
9. Jaka jest pozycja Trybunału Konstytucyjnego w systemie władzy sądowniczej?	322
10. Jaka jest procedura powoływania składu Trybunału Konstytucyjnego i jaka jest jego organizacja?	323
11. Jaki jest status sędziego Trybunału Konstytucyjnego?	324
12. Jakie wyróżniamy rodzaje kontroli sprawowanej przez Trybunał Konstytucyjny?	324

13. Jakie są kompetencje Trybunału Konstytucyjnego?	326
14. Na czym polega pytanie prawne kierowane do Trybunału Konstytucyjnego?	331
15. Na czym polega kompetencja do orzekania o zgodności z Konstytucją RP celów lub działalności partii politycznych?	332
16. Na czym polega uprawnienie do rozstrzygania sporów kompetencyjnych?	334
17. Jaka jest procedura działania Trybunału Konstytucyjnego?	335
18. Na czym polega istota orzeczeń Trybunału Konstytucyjnego i jak one się dzielą?	337
19. Jakie są skutki orzeczeń Trybunału Konstytucyjnego?	339
20. W jaki sposób są wykonywane orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego?	343
21. Czy Trybunał Konstytucyjny bada zaniechanie i pominięcie ustawodawcze?	344
3. Trybunał Stanu	344
22. Na czym polega istota odpowiedzialności konstytucyjnej?	344
23. Kto ponosi odpowiedzialność konstytucyjną?	345
24. Jaka jest procedura ponoszenia odpowiedzialności konstytucyjnej?	348
25. Jaki jest skład i organizacja Trybunału Stanu?	350
26. Jaka jest procedura działania Trybunału Stanu?	351
27. Jak działa normatywny model odpowiedzialności konstytucyjnej w praktyce?	352
ROZDZIAŁ XII. Organy kontroli państwowej i ochrony prawa	354
1. Najwyższa Izba Kontroli	354
1. Co oznacza pojęcie „kontrola państwowa”?	354
2. Jak kształtowała się pozycja najwyższego organu kontroli państwowej?	355
3. Jaka jest pozycja NIK?	356
4. Jaka jest organizacja NIK?	357
5. Jaki jest zakres działania NIK?	359
6. Jaka jest właściwość kontrolna i jakie są kryteria kontroli NIK? ...	359
7. Jak przebiega postępowanie kontrolne?	361
2. Rzecznik Praw Obywatelskich	362
8. Jaka jest pozycja ustrojowa RPO?	362
9. Jaki jest tryb powoływania RPO?	363
10. Jaki jest zakres działania RPO?	365
11. Jakie są formy działania RPO?	366
3. Krajowa Rada Radiofonii i Telewizji	367
12. Jaka jest pozycja ustrojowa KRRiT?	367
13. Jaki jest skład KRRiT?	368
14. Jakie są zadania i tryb działania KRRiT?	370

ROZDZIAŁ XIII. Prokuratura	372
1. Jaki jest ustrój prokuratury?	372
2. Jaka jest pozycja Prokuratora Generalnego?	374
3. Jaki jest status prokuratora?	376
4. Jakie są zasady organizacji prokuratury?	378
ROZDZIAŁ XIV. Finanse publiczne	380
1. Jakie są konstytucyjne zasady finansów publicznych?	380
2. Jakie są odrębności uchwalania, wykonywania i treści ustawy budżetowej?	381
3. Jaka jest pozycja Narodowego Banku Polskiego?	382
ROZDZIAŁ XV. Stany nadzwyczajne	384
1. Jakie jest znaczenie prawne problematyki bezpieczeństwa państwa?	384
2. Jakie są konstytucyjne zasady wprowadzania stanów nadzwyczajnych?	385
3. Jakie wyróżniamy stany nadzwyczajne?	386
4. Jakie są przesłanki wprowadzenia stanu wojennego?	387
5. Jakie są przesłanki wprowadzenia stanu wyjątkowego?	388
6. Jakie są przesłanki wprowadzenia stanu klęski żywiołowej?	389
7. Na czym polegają ograniczenia wolności i praw człowieka i obywatela w okresie stanów nadzwyczajnych?	390